

Brüssel, 15.9.2021
COM(2021) 573 final

ANNEX 3

Uue Euroopa Bauhausi poliitika ökosüsteem

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele

Uus Euroopa Bauhaus: kaunis, kestlik, kaasav

Sisukord

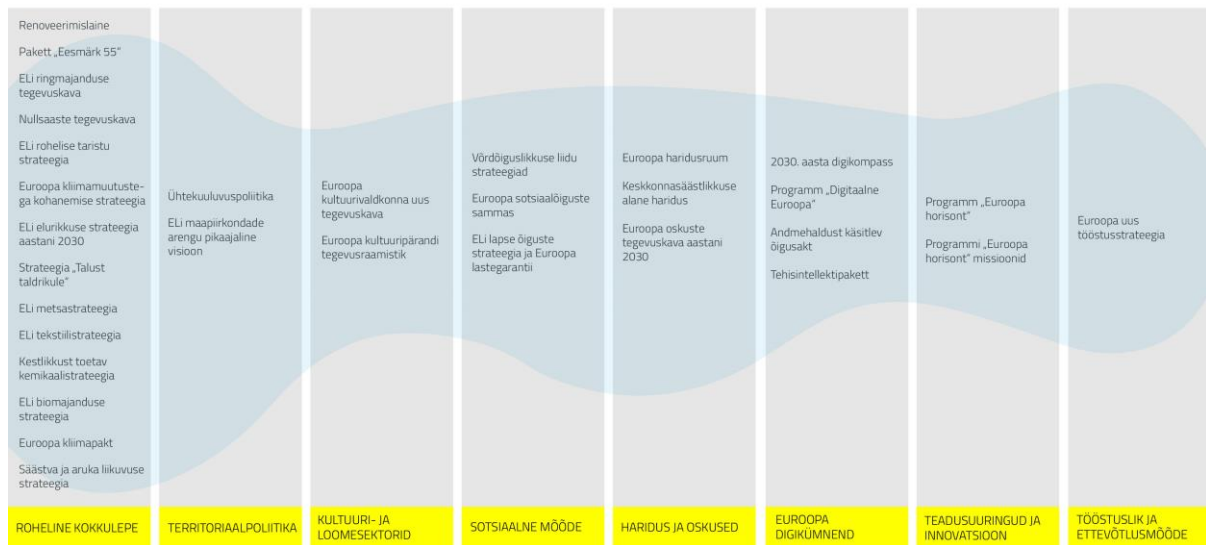
UUE EUROOPA BAUHAUSI POLIITIKA ÖKOSÜSTEEM.....	3
1. Roheline kokkulepe	4
1.1. Euroopa renoveerimislaine.....	4
1.2. Pakett „Eesmärk 55“	4
1.3. ELi ringmajanduse tegevuskava.....	5
1.4. Nullsaaste tegevuskava	5
1.5. ELi rohelise taristu strateegia	5
1.6. Euroopa kliimamuutustega kohanemise strateegia	6
1.7. ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2030	6
1.8. Strateegia „Talust taldrikule“	6
1.9. ELi metsastrateegia.....	6
1.10. Tekstiilstrateegia	7
1.11. Kestlikkust toetav kemikaalstrateegia.....	7
1.12. ELi biomajanduse strateegia	7
1.13. Euroopa kliimapakt.....	7
1.14. Säätva ja aruka liikuvuse strateegia.....	8
2. Territoriaalne poliitika	8
2.1. Ühtekuuluvuspoliitika.....	8
2.2. ELi maapiirkondade arengu pikaajaline visioon.....	9
3. Kultuuri- ja loomesektorid.....	9
3.1. Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava	9
3.2. Euroopa kultuuripärandi tegevusraamistik.....	9
4. Sotsiaalne mõõde.....	10
4.1. Võrdõiguslikkuse liidu strateegiad	10
4.2. Euroopa sotsiaalõiguste sammast.....	10
4.3. ELi lapse õiguste strateegia ja Euroopa lastegarantii	10
5. Haridus ja oskused.....	11
5.1. Euroopa haridusruum	11
5.2. Keskkonnasäästlikkust edendav haridus	11
5.3. Euroopa oskuste tegevuskava aastani 2030	11
6. Euroopa digikümnend	12
6.1. Digikompass 2030.....	12
6.2. Programm „Digitaalne Euroopa“	12
6.3. Andmehaldust käsitlev õigusakt	12
6.4. Tehisintellekti pakett.....	13
7. Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat.....	13
7.1. Programm „Euroopa horisont“	13
7.2. Programmi „Euroopa horisont“ missioonid	13
8. Tööstus ja ettevõtlus	14

UUE EUROOPA BAUHAUSI POLIITIKA ÖKOSÜSTEEM

Uue Euroopa Bauhausi eesmärk on ühendada üksteisega **kestlikkus, sotsiaalne kaasatus ja esteetika** ning muud **kogemusel põhineva kvaliteedi** elemendid. Seega on see algatus oma olemuselt eri valdkondi läbiv ja transdistsiplinaarne.

Uue Euroopa Bauhausi raames püütakse **rajada sildu ja luua sidemeid** eri valdkondade, kohtade ja inimeste vahel, kasutades kollektiivset teadvust ja ühiseid teadmisi, et lahendada meie ees seisvaid keerukaid probleeme. Samuti võimaldavad **integreeritud lähenemisviisid** optimeerida erisuguste poliitikate mõju, tekitades neid vastastikku tugevdava sünergia.

Uus Euroopa Bauhaus toetub ELi rikkalikule poliitilisele taustale, mis hõlmab eri mõõtmetega seotud strateegilisi eesmärke ja orientiire, mida selle algatuse puhul on seatud eesmärgiks lõimida. Paljud poliitilised algatused juba panustavad uue Euroopa Bauhausi edendamiseks vajalike eeltingimuste loomisse, kuid enamik neist on keskendunud vaid selle ühele mõõtmele. Käesoleva lisa eesmärk ongi neid uue Euroopa Bauhausi suhtes **asjakohaseid poliitikaraamistikke** tutvustada.

1. Roheline kokkulepe

1.1. Euroopa renoveerimislaiane¹

Euroopa renoveerimislaiane käsitlevas teatises COM(2020) 662 on kirjeldatud uue Euroopa Bauhausi eesmärke. Renoveerimislaiane teatises on sätestatud mitu olulist põhimõtet, kuidas CO₂-heidet 2050. aastaks vähendada: olulusringipõhine mõtteviis ja ringmajandus; CO₂-heidete vähendamine ja taastuvate energiaallikate integreerimine; taskukohasus; energiatõhususe

¹ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en

esikohale seadmine; kõrged tervishoiu- ja keskkonnastandardid; ohutus; juurdepääsetavuse tagamine; ühine lahendus rohe- ja digipöördega seotud probleemidele; esteetilise ja arhitektuurse kvaliteedi austamine. Selles käsitletakse kõige haavatavamaid inimesi ja kõige madalama tõhususnäitajaga hooneid nii elamu-, haldus-, haridus- kui ka tervishoiusektoris renoveerimise prioriteetsete valdkondadena.

Renoveerimislaine tegevuskava sisaldab mitmeid eri poliitikavaldkondadega seotud järelmeetmeid. Nende hulka kuulub ka renoveerimislaine käigus koostatav 2050. aasta tegevuskava, millest lähtudes vähendada hoonete puhul kogu olelusringi CO₂-heidet (kava valmib 2023). See kava jääb pikaks ajaks aluseks poliitikas ja turgudel kujunevatele arengusuundadele kõigil geograafilistel tasanditel – nii ELi, liikmesriikide kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Kava toetub olelusringipõhisele mõtteviisile ja võtab arvesse ringmajanduses peituvat potentsiaali CO₂-heite üldiseks vähendamiseks, aidates selle kaudu kliimaeesmärke saavutada. Tegevuskavas visandatakse tulevikuvision ning näidatakse sektorile ja ametiasutustele kätte suund, kuhu liikuda.

1.2. Pakett „Eesmärk 55“

Uue Euroopa Bauhausi jaoks on iseäranis olulised kaks selle paketi osa: direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, ja direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta. Mõlemad toetavad tehiskeskonna ümberkujundamist kooskõlas Euroopa Liidu kliimaeesmärkidega.

Uus Euroopa Bauhaus aitab omakorda kaasa selle paketi rakendamisele, andes uusi innovaatilisi ideid, kuidas suurendada tehiskeskonna energiatõhusust ja taristu kestlikkust ning lõimida taastuvenergia- ja looduspõhised lahendused tehiskeskonnaga. See ühendab kliimamuutustega seotud kaalutlused ja kestlikkuse meie elamiskogemusel põhineva kvaliteediga.

1.3. ELi ringmajanduse tegevuskava²

2020. aastal vastu võetud ELi ringmajanduse teise tegevuskava eesmärk on suurendada ressursitõhusust, kahandada tarbimisjalajälge ning vähendada üldist keskkonna- ja kliimamõju. Lisaks seadusandlikele meetmetele sisaldab see mitmeid vabatahtlikuks kasutamiseks loodud vahendeid, näiteks keskkonnahoidlikud riigihanked, ELi ökomärgis ja raamistik „Level(s)“, millega edendada ressursside säästvat tootmist ja tarbimist ning aidata sellega kaasa Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisele. Uue Euroopa Bauhausi jaoks on eriti oluline see, et praegused jätkusuutlikele hoonetele kehtestatud keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid vaadatakse üle ja viiakse kooskõlla ringmajanduse põhimõtetega, kasutades selleks raamistiku „Level(s)³“ näitajaid. Tegevuskava keskmes on tüüpilised üldkasutatavad hooned, näiteks bürood, munitsipaalaluruumid ja koolid, ning kava käsitleb nii uute hoonete ehitamist kui ka olemasolevate renoveerimist. Hoonetele seatud kriteeriumid hõlmavad ringmajandust, tervist, mugavust, kliimamuutustele vastupanu võimet ja olelusringi kulu ning aitavad avaliku sektori hankijatel näidata teed jätkusuutlikumate hoonete suunas. Selle algatuse põhjal saab välja töötada uue Euroopa Bauhausi enesehindamisvahendi, mille abil hinnata projekti kestlikkust, kaasavust ja esteetilisust. Ettevõtjad ja tarbijad saavad uue Euroopa Bauhausi eesmärkide saavutamisele kaasa aidata, ostes ELi ökomärgisega tooteid ja teenuseid – need vastavad kogu olelusringi ulatuses kõrgetele keskkonnastandarditele. ELi ökomärgise kriteeriumid kehtivad kõvakattetoodetele, puidu-, korgi- ja

² https://ec.europa.eu/environment/pdf/circular-economy/new_circular_economy_action_plan.pdf

³ https://ec.europa.eu/environment/levels_en

bambusepõhistele põrandakatetele, värvidele ja lakkidele, tekstiiltoodetele, mööblile ja madratsitele. Ringmajanduse tegevuskavas kuulutati välja jäätmeid käsitlevate ELi õigusaktide ajakohastamine ning rõhutati üle, et komisjon kaalub ehitus- ja lammutusjäätmete ning nende eri materjalidest koostisosade korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtmäärade kehtestamist.

1.4. Nullsaaste tegevuskava⁴

ELi tegevuskavas „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste saavutamine“ on seatud eesmärk tagada, et saaste, sealhulgas sisesaaste, ei kahjustaks meie tervist ega ökosüsteeme. See on iseäranis oluline nendes kohtades, kus me elame. Seetõttu esitatakse selles tegevuskavas juhtalgatused, mille käigus teha kindlaks linnade peamised haljastamis- ja innovatsioonivajadused ning kasutada kohalikke digiteisikuid, et vältida saastet nii sise- kui ka välitingimustes. Nii aitab tegevuskava edendada uue Euroopa Bauhausi kestlikkuse põhimõtet.

1.5. ELi roheline taristu strateegia⁵

Roheline taristu taasühendab eluliselt tähtsad looduslikud alad uuesti linnakeskustega ning taastab ja parandab nende funktsionaalset rolli. See on oluline tegevuskava, mille eesmärk on kaitsta looduskapitali ja samal ajal parandada elukvaliteeti ning selle tulemusena panustada kestlikkuse kui Euroopa Bauhausi ühe põhielemendi edendamisse.

1.6. Euroopa kliimamuutustega kohanemise strateegia⁶

ELi uue kliimamuutustega kohanemise strateegia eesmärk on suurendada ja kiirendada ELi jõupingutusi kaitsta loodust, inimesi ja elatusvahendeid kliimamuutuste vältimatu mõju eest. Seetõttu panustab see strateegia uue Euroopa Bauhausi kestlikkuse mõõtmesse, hõlbustades kliimamuutustele vastupanuvõimega seotud kaalutluste lõimimist hoonete ja elutähtsa taristu ehitamisse ja renoveerimisse. Programmi „Euroopa horisont“ kliimamuutustega kohanemise missioon on selle strateegia rakendamise peamine vahend. Kohandatud ja kohapõhised reageeringud ja meetmed, mille kavandamisse, arendamisse ja katsetamisse on kodanikke tihedalt kaasatud, on üks valdkondi, kus nii uus Euroopa Bauhaus kui ka kliimamuutustega kohanemise poliitika võiksid kattuda.

1.7. ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2030⁷

ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegias on rõhutatud linna haljasaladest, sealhulgas haljaskatustest ja -seintest, saadavat kasu. Need mõlemad on uue Euroopa Bauhausi olulised elemendid nii kestlikkuse kui ka esteetilisuse seisukohast. Hiljutised COVID-19 pandeemia tõttu kehtestatud liikumispiirangud on näidanud, kui väärtuslikud on linnaruumis leiduvad haljasalad meie kehalise ja vaimse heaolu hoidmiseks. Ühtlasi aitab taimkate linnapiirkondi jahutada ja leevendada loodusõnnetuste mõju. Bioloogilise mitmekesisuse strateegia rakendamine ja looduspõhiste lahenduste ulatuslik kasutuselevõtmine aitab Euroopa Bauhausi edendada, kuna see on olemuselt üks kõige tõhusamaid, kestlikumaid ja kahtlemata esteetilisemaid algatusi.

⁴ COM(2021)400: https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en

⁵ https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/strategy/index_en.htm

⁶ Kliimamuutustega kohanemist käsitlev ELi strateegia, OM(2021)82 Final

⁷ https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

1.8. Strateegia „Talustaldrikule“⁸

Strateegia eesmärk on muuta toidusüsteemid õiglaseks, tervislikuks ja keskkonnasõbralikuks. Püütakse tagada, et igaühel oleks juurdepääs piisavale, ohutule, täisväärtuslikule ja kestlikult toodetud toidule, ning vähendada toidukadu ja vältida jäätmeteket. Strateegia „Talustaldrikule“ aitab saavutada uue Euroopa Bauhausi kestlikkuse ja kaasatusega seotud eesmärgi, näiteks linna toidusüsteemide, köögiviljaaedade ja toiduringlussüsteemide kaudu.

1.9. ELi metsastrateegia⁹

ELi metsastrateegiaga püüeldakse selle poole, et meie metsad oleksid praegusest suuremad, tervemad ja mitmekesisema elustikuga, eelkõige on sihiks suurendada metsade CO₂ talletamise ja kasvuhoonegaaside sidumise võimet, peatada elupaikade ja liikide hävimine ning tagada, et metsad saaksid täita oma sotsiaal-majanduslikke funktsioone ka eesootavatel kümnenditel. Strateegia järgi tuleb säästva ja kliimanetraalse majanduse kujundamisel tagada puidu optimaalne kasutus vastavalt kaskaadkasutuse põhimõttele. See tähendab, et puitu tuleks kasutada nii palju kui võimalik pika kasutusajaga materjalide ja toodete valmistamiseks. Ehitusmaterjalina kasutatava puidu praegust väikest turuosa tuleb suurendada, asendades sellega energiamahukaid ja fossiilkütustepõhiseid materjale. Sektori laiendamiseks on vaja teha pika kasutusajaga ja ohutu puidupõhise ehitusmaterjali valdkonnas täiendavaid teadusuuringuid ja leida innovaatilisi lahendusi. See hõlmab puidu kasutamist hoonete ehitamiseks, mis on tähtsal kohal ka uue Euroopa Bauhausi puhul.

1.10. Tekstiilstrateegia¹⁰

See strateegia muudab viisi, kuidas me tekstiiltooteid valmistame, kasutame ja korduskasutame. Noorematel põlvkondadel on eriline roll põlvkondade lähendamisel, kangaste ümberkujundamisel ning innovatsiooni ja ettevõtluse edendamisel. Selle soodustamiseks toetatakse uusi vastupidavuse, parandatavuse ja jagatavuse ärimudeleid, innovaatiliste materjalide arendamist ning mööbli või ehitustoodete valmistamiseks kasutatavate materjalide taaskasutamist kooskõlas jäätmehierarhia ja uue Euroopa Bauhausi põhimõtetega ning esitluste ja teadlikkuse suurendamise projektidega, mida rahastatakse selliste ELi programmide nagu LIFE ja „Euroopa horisont“ kaudu.

1.11. Kestlikkust toetav kemikaalstrateegia¹¹

ELi elanikkond tunneb suurt muret kahjulike kemikaalide ning mõju pärast, mida need avaldavad inimeste tervisele ja keskkonnale. Materjalid ja tooted, mida kasutatakse ehituses sise- ja välitöödeks, tekstiilid, vähesed CO₂-heitel transport, akud, tuuleturbiinid, taastuvad energiaallikad ja tarbekaubad sisaldavad suurt hulka kemikaale, millest üsna paljud on kahjulikud ja võivad mõjutada meie elukvaliteeti. Kestlikkust toetavas kemikaalstrateegias esitatud mürgivaba keskkonna kujundamise meetmete eesmärk on tõhustada inimeste ja keskkonna kaitset ning edendada ohutute ja keskkonnasäästlike kemikaalide ja materjalide kasutamist, töötades välja asjakohased kriteeriumid rohepöörde läbiviimiseks. Selle tulemusena tagatakse, et tulevased

⁸ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

⁹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12674-Forests-new-EU-strategy_en

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12822-EU-strategy-for-sustainable-textiles_en

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/strategy/chemicals-strategy_en

hooned, taristud ja tooted on ohutumad, aitavad panustada kehtlikumasse tulevikku ja vähendavad üldist keskkonnajalajälge.

1.12. ELi biomajanduse strateegia¹²

Biomajandus otsib uusi viise ressursside tootmiseks ja tarbimiseks, austades samal ajal meie planeedi piire ning eemaldudes lineaarmajandusest, mis põhineb fossiilkütuste ja maavarade laiaulatuslikul kasutamisel. Taastuvad bioressursipõhised materjalid ja rohelised keskkonnad aitavad kaasa alljärgnevale: (1). CO₂-neutraalsuse, ringmajanduse ja kehtlikkusega seotud eesmärkide saavutamine; (2). tööhõive suurendamine, eelkõige maapiirkondades töökohtade ja elatusallikate loomine; ning (3). inimeste elukvaliteedi parandamine (nt puitu peetakse esteetiliselt meeldivaks, stressi maandavaks ja häid akustilisi omadusi evivaks ehitusmaterjaliks).

1.13. Euroopa kliimapakt¹³

Uus Euroopa Bauhaus on tihedalt seotud Euroopa kliimapaktiga – kogu ELi hõlmava algatusega, millega kutsutakse inimesi, kogukondi ja organisatsioone üles kliimameetmetes kaasa lööma ja looma rohelisemat Euroopat. Pakt julgustab võtma kohustusi, mõõdab edusamme ja hõlbustab arutelusid renoveerimisega seotud tarneahelas osalejate vahel. Kodanikke kaasates leitakse programmi „Euroopa horisont“ kaudu lahendusi ja sõelutakse välja ideed, millest võiks uue Euroopa Bauhausi puhul kasu olla. Euroopa kliimapaktiga on liitunud juba üle 500 kliimasaadiku¹⁴, kes edendavad kliimameetmete võtmist ja selle kaudu panustavad uue Euroopa Bauhausi jaoks olulistesse valdkondadesse.

1.14. Säästva ja aruka liikuvuse strateegia¹⁵

Säästva ja aruka liikuvuse strateegia esitab tegevuskava, kuidas viia ELi transpordisüsteemis ellu rohe- ja digipööre ning kujundada Euroopa transport tulevaste kriiside suhtes vastupidavamaks. Uude Euroopa Bauhausi panustab strateegia sellega, et muudab transpordi peamiseks sotsiaalset lävimist soodustavaks teguriks ning aitab inimesi ja piirkondi Euroopas üksteisele lähemale tuua. Samuti pakub see lahendusi, kuidas transporti ja liikuvust säästvamaks muuta ning selle tulemusena meie linnu tervislikumaks elukeskkonnaks kujundada. Ühtlasi on seatud eesmärgiks parandada liikuvuse kättesaadavust ja taskukohasust kõigile, sealhulgas piiratud liikumisvõimega inimestele, nii nagu uue Euroopa Bauhausi kaasatuse põhimõtte ette näeb.

2. Territoriaalne poliitika

2.1. Ühtekuuluvuspoliitika

Ühtekuuluvuspoliitika on peamine vahend, millega toetatakse rohepööret ja õiglast üleminekut Euroopa linnades ja piirkondades, aidates sel viisil kaasa Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisele ja renoveerimislaine teostamisele. Kuna ühtekuuluvuspoliitika eelarve täitmine toimub koostöös liikmesriikidega, avab see head võimalused uue Euroopa Bauhausi põhimõtete juurutamiseks regionaalarengu ökosüsteemides ning seejärel ka riiklike, piirkondlike ja kohaliku omavalitsuse asutustelt heakskiidu saamiseks. Ühtekuuluvuspoliitika ja spetsiaalsete vahendite abil

¹² https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/environment/bioeconomy/bioeconomy-strategy_en

¹³ https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/pact_en

¹⁴ https://europa.eu/climate-pact/ambassadors/meet-our-ambassadors_en

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0789>

edendatav integreeritud territoriaalne areng võimaldab riiklikel, piirkondlikel ja kohaliku omavalitsuse sidusrühmadel kohaldada uue Euroopa Bauhausi põhimõtteid investeeringute tegemisel territoriaalselt tundlikul viisil. Lisaks pakub ühtekuuluvuspoliitika ainulaadset võimalust leida uusi lahendusi piiriülese ja riikidevahelise koostöö kaudu.

Kestliku linnaarengu toetamine Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Euroopa linnaarengu algatusest vahendite sihtotstarbelise eraldamise teel (esimese puhul 8 % kogu riiklikust eraldisest, teise puhul 400 miljonit eurot) võimaldab lahendada keerukaid linnaprobleeme, mis nõuavad rohepöörde elluviimiseks valdkondadevaheliste poliitikameetmete võtmist ja uue Euroopa Bauhausi põhimõtete järgimist, edendades kohapõhist, integreeritud ja kaasavat lähenemisviisi ning kohalike sidusrühmade osalemist.

Peale selle on ühtekuuluvuspoliitika raames kavas investeerida 2021.–2027. aastal kliima ja keskkonnaga seotud projektidesse üle 100 miljardi euro. Ühtlasi rahastatakse majanduse keskkonnasäästlikumaks muutmise alal tehtavaid teadusuuringuid. Hoonetesse investeerimise vallas saab ühtekuuluvuspoliitika raames toetada üldkasutatavate hoonete, kortermajade ja munitsipaalasutustega seotud projekte. Samuti võib ühtekuuluvuspoliitika aidata piirkondadel hoogustada ehitussektoris teadus- ja arendustegevust ja innovatsiooni ning toetada selliste materjalide ja lahenduste väljatöötamist, mis võimaldaksid hooneid taskukohaselt ja kestvalt renoveerida.

2.2. ELi maapiirkondade arengu pikaajaline visioon

Komisjoni teatises ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta on määratud kindlaks peamised probleemid, millega maapiirkonnad silmitsi seisavad, ja toodud välja olemasolevad võimalused.

Selle visiooni eesmärk on hakata nende probleemidega tegelema, tuginedes ELi rohe- ja digipöörde uutele võimalustele ja COVID-19 pandeemia käigus saadud kogemustele ning tehes kindlaks viisid, kuidas parandada maapiirkondade elukvaliteeti, saavutada tasakaalustatud territoriaalareng ja soodustada majanduskasvu. Võttes aluseks prognoosid ja ulatuslikud konsultatsioonid maapiirkondade elanike ja muude seelses tegevuses osalejatega, on selles tulevikuvisionis välja pakutud maaelupakt ja maaelu arengu tegevuskava, et muuta maapiirkonnad tugevamaks, ühendatuks, vastupanuvõimeliseks ja jõukaks. See kutsub kõiki fonde üles tegema maapiirkondade säästva arengu nimel koostööd.

Kavandatud meetmete hulka kuuluv juhtalgatus „Maapiirkondade omavalitsuste toetamine energiasüsteemi ümberkujundamisel ja kliimamuutuste vastu võitlemisel“ sisaldab meetmeid, mille abil parandada maapiirkondade eluasemete ja muude sealsete hoonete kvaliteeti ning edendada struktuurifondide kasutamist renoveerimislaine rahastamiseks, eelkõige seoses uue Euroopa Bauhausiga.

3. Kultuuri- ja loomesektorid

3.1. Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava¹⁶

Euroopa kultuurivaldkonna uue tegevuskava ja nõukogu kultuurivaldkonna töökava (2019–2022) üks juhtpõhimõtteid on seotud kultuuri panusega kestlikku sotsiaalsesse ja majanduslikku arengusse. See kajastub mitmete liikmesriikide eksperdirühmade tegevuses (kvaliteetse arhitektuuri, kultuuripärandi ja kliimamuutuste ning kestliku arengu kultuurilise mõõtme alal), mida koordineerib komisjon. On ka selliseid töörühmi, mis käsitlevad laiemat ökosüsteemi (kunstnike töötingimused, sooline võrdõiguslikkus jms). Peale selle moodustab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) teadmisi- ja innovaatikakogukonna, mis hakkab tegutsema just kultuuri- ja loomesektoris ning tööstuse valdkonnas. Tegevuskava teine strateegiline eesmärk on kasutada kultuuri ja kultuurilise mitmekesisuse võimalusi sotsiaalse sidususe ja heaolu saavutamiseks. Seega aitab tegevuskava kaasa uue Euroopa Bauhausi eesmärkide täitmisele ja selle kolme põhimõtte järgimisele.

3.2. Euroopa kultuuripärandi tegevusraamistik¹⁷

See raamistik tugineb Euroopa kultuuripärandiaasta 2018 tulemustele ning toob 60 meetme kaudu esile kultuuripärandis peituva võime suurendada sotsiaalset kapitali, hoogustada majanduskasvu ja tagada keskkonnasäästlikkus. Moodustades meie (tehis)keskkonna olulise osa, on ka kultuuripärandil ja ajaloolistel hoonetel täita uue Euroopa Bauhausi eesmärkide saavutamisel – kaasava, kauni ja kestliku arengu edendamisel – oma roll.

4. Sotsiaalne mõõde

4.1. Võrdõiguslikkuse liidu strateegiad

Euroopa Komisjon on pühendunud võrdõiguslikkuse liidu loomisele. Spetsiaalsetes strateegiates¹⁸ on sätestatud mehhanismid ja meetmed, kuidas luua kõigile piisavalt head tingimused elamiseks ja arenguks, olenemata sool, rassist või etnilisel päritolul, usutunnistusel või veendumustel, puudel, vanusel või seksuaalsel sättumusel põhinevatest erinevustest. Võrdõiguslikkuse liidu loomisel on lisaks sihipärastele meetmetele tähtsal kohal ka võrdõiguslikkuse ja juurdepääsetavuse tõhustatud süvalaiendamine kõigis asjakohastes ELi poliitikavaldkondades, õigusaktides ja rahastamisprogrammides, sealhulgas uues Euroopa Bauhausis.

Puuetega inimeste õiguste strateegias aastateks 2021–2030¹⁹ rõhutatakse, et juurdepääs tehisi- ja virtuaalkeskonnale on eeltingimus selleks, et puuetega inimesed saaksid iseseisvalt toime tulla ja täiel määral kõigis eluvaldkondades osaleda. Juurdepääsetavuse tagamine on tähtis ka hoonete kestlikkuse seisukohast: see muudab need kaasavamaks, mitmekesisemate inimrühmade jaoks hõlpsamini kasutatavaks ja inimeste vananemisega seoses ilmnevaid vajadusi paremini arvestavaks.

¹⁶ [EUR-Lex - 52018DC0267 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

¹⁷ [Euroopa kultuuripärandi tegevusraamistik – Euroopa Liidu Väljaannete Talitus \(europa.eu\)](#)

¹⁸ Soolise võrdõiguslikkuse strateegia (2020–2025), ELi rassismivastane tegevuskava (2020–2025), romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik (2020–2030), lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste ning queer-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia, samuti puuetega inimeste õiguste strateegia (2021–2030).

¹⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>

Uue Euroopa Bauhausi puhul on oluline ka romasid käsitlevas ELi strateegilises raamistikus sätestatud eesmärk suurendada kuni 2030. aastani tõhusat võrdset juurdepääsu piisavatele segregatsioonita eluasemetele ja esmatähtsatele teenustele.

4.2. Euroopa sotsiaalõiguste samm²⁰

Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas on komisjon püstitanud kõrgelennulise eesmärgi: vähendada 2030. aastaks ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arvu vähemalt 15 miljoni võrra, sealhulgas vähemalt 5 miljoni lapse võrra. Uus Euroopa Bauhaus aitab parandada sotsiaalset kaasatust, tugevdades ligipääsetavuse põhimõtete kandepinda, ning seejuures ei peeta silmas mitte ainult füüsilist ligipääsetavust, vaid ka teabe kättesaadavust ja otsustusprotsessides osalemise võimalikkust. Erilist tähelepanu pööratakse ka taskukohasuse tagamisega seotud meetmetele. Seega on mõlemad algatused teineteisega tihedalt seotud.

4.3. ELi lapse õiguste strateegia²¹ ja Euroopa lastegarantii²²

Laste vaesuse vastu võitlemine ning kaasava ja lapsesõbraliku ühiskonna, tervishoiu- ja haridussüsteemi edendamine on nii lapse õigusi käsitleva ELi strateegia kui ka uue Euroopa Bauhausi põhielemendid. Kinnitades, et igal lapsel on juba kõige varasemast eluetapist alates õigus piisavale elatustasemele, rõhutatakse strateegias, et väikese sissetulekuga peredest pärit lastel on suurem oht sattuda elama halbades tingimustes ja ülerahvastatud eluruumides ning nad puutuvad rohkem kokku kodutusega. Nõukogu soovitusel, millega luuakse Euroopa lastegarantii, kutsutakse liikmesriike üles tagama kõigile vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatele lastele hea juurdepääs korralikule eluasemele (samuti mitmele muule põhiteenusele, millest osa peaks olema tasuta). Riiklikud tegevuskavad Euroopa lastegarantii rakendamise kohta peaksid ulatuma kuni 2030. aastani ja neid tuleks kombineerida kavadega, mille eesmärk on viia rohelise kokkuleppe raames ellu teatavad territoriaalsed muutused.

5. Haridus ja oskused

5.1. Euroopa haridusruum

Kliimaalast haridust edendava koalitsiooni²³ eesmärk on luua üheskoos osaluspõhine hariduskogukond, mille kaudu aidata ellu viia kliimanetraalse ühiskonna kujundamiseks vajalikke muutusi. Oma digiplatvormi kaudu ja kogukonnaga lävimise teel saab kliimaalast haridust edendav koalitsioon korraldada uue Euroopa Bauhausi prioriteetide teemal arutelusid ja osaluspõhiseid väljakutseid. Täpsemalt öeldes saab kliimaalast haridust edendav koalitsioon võimendada meetmeid, mis aitavad rohelistel koolidel kui füüsilistel struktuuridel ja kõigil muudel õpikeskkonna elementidel (innovaatiline pedagoogika, projektipõhine õpe, ainetevahelised õpetajarühmad jms) üksteist vastastikku täiendada.

²⁰ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_en

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0142>

²² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.223.01.0014.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A223%3ATOC

²³ https://education-for-climate.ec.europa.eu/_en

Euroopa ülikoolide²⁴ liidud saavad uude Euroopa Bauhausi panustada sellega, et ärgitavad eri teadusharude ja eri riikide üliõpilasi tegema kestlikkuse parandamise nimel koostööd arhitektide, kunstnike, inseneride ja projekterijatega. Samuti edendavad nad kogu institutsiooni hõlmavat lähenemisviisi, mille korral kestlikkus on lõimitud kõikidesse tegevustesse, samamoodi nagu uue Euroopa Bauhausi puhulgi.

5.2. Keskkonnasäästlikkust edendav haridus

Ettepanek nõukogu soovitusel koostada keskkonnasäästlikkust edendava hariduse teemal on kavas esitada 2021. aasta lõpuks. Selle eesmärk on aidata kaasa rohepöörde ja kestlikkuse lõimimisele kõikidesse hariduse ja koolituse etappidesse, sealhulgas nii üldharidusse, kõrgharidusse kui ka kutsealasesse koolitusse.

Programm „Erasmus+“ pakub mitmesuguseid võimalusi, kuidas toetada üld- ja kõrghariduse meetmeid keskkonnasäästlikkust edendava hariduse vallas, muu hulgas toetatakse kogu institutsiooni hõlmavaid kestlikkusega seotud lähenemisviise ning loovust ja innovatsiooni, samamoodi nagu uue Euroopa Bauhausi puhulgi.

5.3. Euroopa oskuste tegevuskava aastani 2030²⁵

Kiirete tehniliste muutuste, digiülemineku, kliimamuutuste, demograafiliste suundumuste ja uute töövormide koosmõju on tekitanud vajaduse innovaatiliste ideede järele, mis aitaksid tagada, et haridus ja kutseõpe mitte ainult ei kohane nende muutustega, vaid on ühtlasi nende elluviimisel ja edasikandmisel esirinnas. Euroopa oskuste tegevuskava on uue Euroopa Bauhausi rakendamisel põhjaneva tähtsusega, kuna selle eesmärk on parandada ELis oskuste asjakohasust, et tugevdada jätkusuutlikku konkurentsivõimet, tagada sotsiaalne õiglus ja suurendada meie vastupidavust. Tegevuskavas tuuakse välja õiguse kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, enese täiendamisele ja elukestvatele õppele. Uus oskuste tegevuskava on kindlalt seotud Euroopa rohelise kokkuleppe uue digistrateegia ning uute tööstus- ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate strateegiatega, kuna oskused on nende edu võti. Peale selle toetab see tegevuskava ka nõukogu soovitusel ettepanekut töösilla kohta, millega tugevdatakse noortegarantiid.

6. Euroopa digikümnen

6.1. Digikompass 2030²⁶

Tuginedes Euroopa digituleviku kujundamise strateegiale, milles on sätestatud digikümneni põhieesmärk anda ELi 2030. aastaks seatud digieesmärkidele – olla digitaalselt suveräänne avatud maailmas, kus kõik on omavahel järjest tihedamini seotud, ning edendada sellist digipoliitikat, mis võimestaks inimesi ja ettevõtteid püüdlema inimkeskse, kestliku ja jõukama digituleviku poole – konkreetne kuju. Eesmärgid, mis on seatud valdkonnaüleste digitehnoloogiate ja -teenuste pakkumise kiirendamiseks (oskused, ühendatus, ettevõtete ja avalike teenuste digiüleminek), aitavad lahendada probleeme, millele on osutanud uus Euroopa Bauhaus (ühendatus, digilõhe, kohaliku ja üleilmse tasandi vahel silla loomine). Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste

²⁴ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_en

²⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>

²⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en

kaasamine ja tugevdamine on Euroopa digikümneni oluline eesmärk. Osa võrgustiku kahesajast keskusest keskendub eeldatavasti ka ehitustööstusele või loovusele ja kaunitele kunstidele. Neid keskusi rakendatakse uue Euroopa Bauhausi kontekstis selleks, et kujundada kestlikke ja kaasavaid, reaalseid ja virtuaalseid keskkondi ja kogemusi.

6.2. Programm „Digitaalne Euroopa“

Äsja loodud digitaalse Euroopa programm pakub strateegilist rahastamist, et kiirendada majanduse elavdamist ning kujundada Euroopa ühiskonna ja majanduse digiüleminekut, eelkõige digitehnoloogia arendamise ja selle laialdase kasutamise kaudu.

Eelkõige toetab programm „Digitaalne Euroopa“ osaluspõhiseid lähenemisviise ja arukates kogukondades selliste taristute rakendamist, mis aitavad kaasa uue Euroopa Bauhausi elluviimisele. Kohalike digiteisikute arendamine aitab edendada osaluspõhist linnaplaneerimist, et kujundada välja säästvam ja kestlikum elukeskkond. Digitaalse Euroopa programm toetab ka mitmesuguseid tehisintellekti kontrollimise ja katsetamise üksusi, mis soodustavad innovatsiooni muu hulgas tervishoius ja arukates kogukondades.

Mitmesugused digitaalsed algatused aitavad programmi „Loov Euroopa“, Europeana ja platvormi S+T+ARTS kaudu luua sildu diginovaatorite ja n-ö tegijate (kunstnikud, linnajuhid ja arendajad, tervishoiusektor) vahel, suurendades selle tulemusena uue Euroopa Bauhausi edu.

6.3. Andmehaldust käsitlev õigusakt

Komisjon esitas 2020. aasta novembris andmehaldust käsitleva seaduse ettepaneku, millega pannakse paika andmete jagamise ja andmeruumide haldamise raamistik. See moodustab õigusliku raamistiku, mis võimaldab koguda, usaldada ja kasutada varasemast rohkem andmeid, et kavandada tulevikuks keskkonnasõbralikumaid ja süsinikuaesemaid või lausa süsinikuvabu hooneid.

6.4. Tehisintellekti pakett

2021. aasta aprillis vastu võetud tehisintellekti paketiga pani komisjon aluse ELi esimesele tehisintellekti õigusraamistikule ning käivitas koos liikmesriikidega kooskõlastatud kava. Paketi eesmärk on tagada inimeste ja ettevõtjate ohutus ja põhiõigused, toetades samal ajal tehisintellekti kasutuselevõttu, investeringuid ja innovatsiooni kogu ELis. Tehisintellekti kasutamine on uue Euroopa Bauhausi vaimus kujunevate ärimudelite põhikomponent ning individuaalsetele vajadustele vastavaks kohandatud innovaatiliste digilahenduste allikas, püüab säilitada tasakaalu nii esteetika kui ka loodusega töötamise ja loodusega taasühendamise vahel.

7. Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat

7.1. Programm „Euroopa horisont“²⁷

Programmiga „Euroopa horisont“ toetatakse Euroopa rohepööret, mis põhineb konkurentsivõimelistel Euroopa tööstuse ja teeninduse väärtusahelatel. Sellise pöörde elluviimiseks on vaja keskkonnasõbralike tehnoloogiate ja sotsiaalsete üleminekute alal põhjalikke interdistsiplinaarseid teadusuuringuid ja innovatsiooni, nagu toob esile uus Euroopa Bauhaus.

²⁷ <https://op.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/3c6ffd74-8ac3-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

Teadusuuringutest ja innovatsioonist oleneb, kui kiiresti see üleminek saab toimuda ning mis selle tulemusena muutub ja millised hüved kaasnevad, näiteks õhukvaliteedi paranemine, tööhõive suurenemine, sotsiaalse kaasatuse suurenemine, ressursside säästev majandamine ja fossiilkütustest sõltuvuse vähenemine. Kõik need meetmed toovad ühiskonnale ja inimestele kasu, võimaldades lahendada tänapäeva probleeme. Koostöö ja loovus – eelkõige teaduslik, sotsiaalne ja tehnoloogiline – on rahu ja jõukuse alustalad. Teadusuuringutel ja innovatsioonil võib olla oma osa ka uue Euroopa Bauhausi põhimõtete levitamisel väljapoole ELi, rakendades teadusuuringute ja innovatsiooni üldist lähenemisviisi²⁸, näiteks jagades teavet standardite, parimate tavade ja uute ideede kohta.

Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) korraldab oma teadmis- ja innovaatikakogukondade kaudu ettevõtmisi, mis ühendavad hariduse, teadusuuringud ja innovatsiooni ühtseks teadmiste kolmnurgaks, saavutamaks uue Euroopa Bauhausi eesmärgid. Oma kohapõhise sekkumismudeli ja üle kogu ELi asuva enam kui 2000 partneriga ökosüsteemi kaudu läviv EIT kodanikega ja suurendab nende teadlikkust uuest Euroopa Bauhausist, toetab uusi äriideid, milles on ühendatud uue Euroopa Bauhausi põhimõtted, ning kiirendab uue Euroopa Bauhausi vaimus tegutsevate idufirmade kasvu.

7.2. Programmi „Euroopa horisont“ missioonid²⁹

Ambitsioonikate, julgete ja pikaajaliste teadusuuringute ja innovatsiooni edendamiseks on programmi „Euroopa horisont“ raames kavandatud viis missiooni. Need on järgmised: 1) sada kliimaneutraalset linna 2030. aastaks – inimeste toel ja nende jaoks; 2) kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimeline Euroopa: valmistada Euroopat ette kliimamuutusteks ning kiirendada 2030. aastaks üleminekut kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele ja õiglasele Euroopale; 3) kaitsta mulda tähendab kaitsta elu; 4) missioon „Meritähht 2030: maailmamere ja magevete hea seisundi taastamine“; ning 5) vähist vabaks – see on võimalik. Nende missioonide eesmärk on luua Euroopas avalikke hüvesid piisavalt suures ulatuses, et lahendada laialdasi süsteemseid probleeme. Samamoodi nagu uus Euroopa Bauhaus, nii püüavad ka missioonid rohe- ja digipöörde edendamiseks üldsust inspireerida, äratada tähelepanu, kaasata kodanikke ja sidusrühmi ning panna neid mõtlema välja uusi ideid, prototüüpe, tooteid ja lahendusi. Peale uue Euroopa Bauhausi majakaprojekti tutvustamist avavad linnadega seotud ja kliimamuutustega kohanemist käsitlevad missioonid suurepärase võimaluse edendada uue Euroopa Bauhausi ja missioonide omavahelist sünergia veelgi. Linnadega seotud missiooni raames võetakse tarvitusele erimeede: asjaosalised linnad allkirjastavad kliimaneutraalse linna lepingu, mis sisaldab ka uue Euroopa Bauhausi põhimõtteid ja väärtusi.

8. Tööstus ja ettevõtlus

8.1. Euroopa uus tööstusstrateegia³⁰

Tööstus ja ettevõtted on taristu, toodete ja teenuste pakkumisel olulised osalejad, võimaldades ellu viia uue Euroopa Bauhausi projekte nii Euroopas kui ka mujal.

²⁸ https://ec.europa.eu/info/files/communication-global-approach-research-and-innovation_en

²⁹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/missions-horizon-europe_en

³⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&from=EN>

Euroopa Komisjon ajakohastas 2021. aasta mais senist tööstusstrateegiat, tagamaks, et võtaksime tööstuseesmärkide seadmisel arvesse COVID-19 kriisiga kaasnenud uusi asjaolusid ning et Euroopa tööstus saaks näidata teed digi- ja rohepöörde ning ühtlasi vastupanuvõimelisema majanduseni. Selle eesmärgi saavutamiseks on ülioluline järgida üleminekujuhiseid, mis on koostatud 14 tuvastatud ökosüsteemi kohta. Kõnealuse ülemineku elluviimisel on esmatähtsaks peetud ehituse ökosüsteemi ning üleminekul lähtutakse tegevuskavast, mille koostamisest on kõrgetasemelise ehitusfoorumi kaudu osa võtnud sidusrühmad ja komisjoni eri sektorid.

Ehituse ökosüsteemi üleminekujuhised on uue Euroopa Bauhausi jaoks olulised, kuna need pööravad tähelepanu kestlikkusele, et aidata paremini kaitsta inimesi ja keskkonda, soodustades innovatsiooni ja paremate oskuste omandamist, töötades välja ohutuid ja kestlikke ehitustoodete alternatiive või parandades olemasolevate toodete kestlikkust, samuti parandades hoonete energiatõhusust ja keskkonnatoimet. Peale ehituse on uue Euroopa Bauhausi seisukohast iseäranis olulised ka järgmised tööstusstrateegias nimetatud tööstusökosüsteemid: „lokaal- ja sotsiaalmajandus ning tsiviiljulgeolek“, „kultuuri- ja loomesektor“, „turism“ ja „tekstiilitööstus“. Rohe- ja digipööre nendes ökosüsteemides, mida toetavad peagi valmivad üleminekujuhised, võib oluliselt kaasa aidata uue Euroopa Bauhausi väärtuste edendamisele konkreetsel viisil ja eri väärtusahelate ulatuses.